

Вербовий В.П.,

кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, завідувач кафедри тактичної підготовки,

Національна академія внутрішніх справ

(м. Київ, Україна)

Головко О.В.,

курсант Навчально-наукового інституту поліцейської діяльності,

Національна академія внутрішніх справ

(м. Київ, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Сучасні виклики національній безпеці України зумовлюють необхідність переосмислення підходів до розслідування злочинів, що посягають на основи державної безпеки. Правовий режим воєнного стану, введений Указом Президента України від 24 лютого 2022 року, створив специфічні умови для діяльності органів досудового розслідування, які потребують комплексного наукового аналізу та вироблення практичних рекомендацій.

Злочини проти основ національної безпеки України, передбачені розділом I Особливої частини Кримінального кодексу України [1], становлять підвищену суспільну небезпеку, оскільки спрямовані проти найважливіших суспільних відносин. До них належать державна зрада, шпигунство, посягання на територіальну цілісність і недоторканність України, диверсія та інші суспільно небезпечні діяння. Відповідно до частини 2 статті 216 Кримінального процесуального кодексу України [2] досудове розслідування таких злочинів віднесено до підслідності Служби безпеки України, що підкреслює їх особливий характер та необхідність залучення спеціалізованих підрозділів.

В умовах воєнного стану слідчі стикаються з низкою специфічних проблем процесуального характеру. По-перше, ускладнюється процес збирання доказів через обмеження пересування в межах окремих територій. По-друге, виникають труднощі з проведенням окремих слідчих дій, зокрема допитів свідків та потерпілих, які можуть перебувати на тимчасово окупованих територіях або за межами України. Стаття 232 Кримінального процесуального кодексу України передбачає можливість проведення допиту в режимі відеоконференції, що частково вирішує цю проблему, проте на практиці виникають технічні та організаційні складнощі [2].

Особливої актуальності набуває питання документування злочинної діяльності з використанням сучасних технологій. Аналіз кримінальних проваджень свідчить про широке використання засобів електронних комунікацій для координації протиправних дій. Відповідно до статті 159 Кримінального процесуального кодексу України тимчасовий доступ до електронних інформаційних систем та їх складових є ефективним засобом отримання доказової інформації. Водночас необхідно враховувати положення Кримінального процесуального кодексу України щодо недопустимості доказів, отриманих з порушенням процесуальної форми.

Важливим аспектом розслідування є взаємодія слідчих підрозділів Служби безпеки України з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони. Стаття 41 Кримінального процесуального кодексу України зазначає доручення проведення слідчих дій оперативним підрозділам. В умовах воєнного стану така взаємодія повинна бути максимальною оперативною та ефективною, що потребує чіткого розмежування компетенції відповідно до Закону України "Про Службу безпеки України"[3] та інших нормативно-правових актів.

Проблемним залишається питання притягнення до кримінальної відповідальності осіб, які вчинили злочини проти основ національної безпеки на тимчасово окупованих територіях. Стаття 4 Кримінального кодексу України встановлює принцип територіальності кримінального закону, згідно з яким особи, які вчинили злочини на території України, підлягають відповідальності за цим Кодексом[2]. Разом з тим, практична реалізація цього принципу в умовах тимчасової окупації частини території потребує застосування спеціальних процедур міжнародного співробітництва.

Професійна підготовка слідчих для розслідування злочинів проти основ національної безпеки потребує удосконалення з урахуванням реалій воєнного часу. Навчальні програми закладів вищої освіти мають включати практичні модулі з відпрацювання навичок документування злочинів з використанням цифрових технологій, роботи з джерелами відкритої інформації та міжнародного співробітництва. Особливу увагу слід приділити вивченню міжнародного досвіду протидії загрозам національній безпеці та можливостей його адаптації до українських реалій. Таким чином, ефективне розслідування злочинів проти основ національної безпеки в умовах воєнного стану вимагає дотримання процесуальної форми, використання сучасних технологій та тісну міжвідомчу взаємодію.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 року, виданий Офіційний вісник України, Голос України, Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 05.10.2025).

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 року, виданий Офіційний вісник України, Голос України, Відомості

Верховної Ради України, Урядовий кур'єр. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 05.10.2025).

3. Про Службу безпеки України : Закон України від 25 березня 1992 року, виданий Голос України, Відомості Верховної Ради України. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12> (дата звернення: 05.10.2025).